

Tėvų teisė auklėti savo vaikus (I)

„Kadangi už savo vaiko ugdymą pirmiausiai atsakingi yra tėvas ir motina, bet koks kitas ugdantysis veiksnys tokią funkciją įgauna tėvams pritarus, ir yra jiems pavaldus”.

2017-05-23

Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, 26 straipsnyje [1] yra teigiama, kad tėvai turi teisę pasirinkti tokį ugdymą savo vaikams, kokio jie nori. Be to, deklaracijos signatarai šią taisyklę priskyrė prie

pamatinių teisių, kurių valstybė negali nei panaikinti, nei manipuliuoti. Žmonės pagal savo prigimtį yra socialinės būtybės, kurių tarpusavio priklausomybė akivaizdžiausiai pasireiškia vaikystėje. Kiekvienas vyras bei kiekviena moteris turi poreikį gauti išsimokslinimą tam, kad įgytų gebėjimo gyventi visuomenėje žinių ir kultūros.

Vaikas nėra būtybė, tiesiog „įmesta“ į šį pasaulį. Žmogaus asmenyje slypi ryšys tarp prokreacijos ir auklėjimo. Tas ryšys turi tokią didelę reikšmę, kad gali būti suvokiamas kaip giminės (kartos) pratęsimas arba „papildymas“. Kiekvienas vaikas turi teisę į švietimą, užtikrinantį jo gebėjimų raidą. Ši teisė atitinka tėvų teisę auklėti savo vaikus.

DIEVO MEILĖS APREIŠKIMAS

**Teisė auklėti bei teisė būti
auklėjamam nepriklauso nuo to, ar**

jos buvo priimtos kaip pozityvioji teisė, ar visuomenės, valstybės priimta teisė. Tai yra pamatinės teisės, tiesiogine šios sąvokos prasme. Tėvų teisė auklėti savo vaikus tarnauja vaikų teisei gauti tokį ugdymą, kuris atitiktų jų orumą bei poreikius. Šis paskutinis dėmuo duoda pagrindą pirmajam. Taigi, tėvų teisės puolimas ilgainiui tampa vaikų teisės (kuri turi būti sąžiningai pripažinta ir visuomenės saugoma) gauti ugdymą puolimu. Nepaisant to, kad vaiko teisė į ugdymą yra labiau pamatinė, tai visai nereiškia, kad tėvai gali išsižadėti auklėtojų vaidmens prisidengdami pretekstu, kad kiti asmenys ar institucijos sugeba geriau ugdyti jų vaikus. Vis dėlto, vaikas yra vaikas, todėl jo priėmimas (akceptavimas) šeimos širdyje ir sudaro pamatą jo augimui ir brandai.

Šeima yra natūrali vieta, kur yra atrandama ir mokomasi meilės

santykio, tarnystės, abipusio dovanojimo, santykių, kurie formuoja intymiausias ir giliausias žmogaus asmenybės kerteles. Todėl, išskyrus tuos atvejus, kur tas yra absoliučiai neįmanoma, kiekvienas asmuo turi būti auklėjamas šeimos širdyje, tėvo ir motinos bei su įvairiapuse artimųjų (brolių, seserų, senelių, dėdžių, tetų ir pan.) pagalba.

Tikėjimo šviesoje būsimosios kartos bei auklėjimas įgauna naujų atspalvių. Kiekvienas vaikas yra pašauktas turėti ryšį su Dievu. Tėvams vaikas tampa dovana, kuri savo ruožtu atskleidžia jų pačių santuokinę meilę. Kai vaikas ateina į pasaulį, jo tėvai gauna naują, dievišką pašaukimą. Dievas tikisi, kad jie augins kiekvieną atžalą laisvėje ir meilėje, mokydami laisvai kreipti savo gyvenimą link Jo. Dievas trokšta, kad vaikas toje meilėje ir rūpestyje, gautame iš tėvų, atrastų meilės ir rūpesčio atspindį, kurių

pats Dievas trokšta kiekvienam asmeniui. Dėl šios priežasties, **krikščionys tėvas ir motina niekada negali išsižadėti teisės ir pareigos ugdyti vaikus.** Tai yra teisinga dėl kelių priežasčių, kurios siekia toliau nei tik atsakomybės jausmas. Ta teisė ir pareiga yra dalis tėvų pagarbos dieviškos kilmės pasauliui, kurį kiekvienas vaikas gauna švento Krikšto metu.

Kadangi už savo vaiko ugdymą pirmiausiai atsakingi yra tėvas ir motina, bet koks kitas ugdantysis veiksnyss tokią funkciją įgauna tėvams pritarus, ir yra jiems pavaldus. „**Tėvai yra pirmieji ir pagrindiniai savo vaikų auklėtojai, ir šioje srityje jų kompetencija pagrindinė: jie auklėtojai, nes jie tėvai.** Savąja auklėjimo užduotimi jie dalijasi su kitais asmenimis ir kitomis institucijomis, Bažnyčia ir valstybe, bet tai visada privalo

vykti teisingai laikantis papildomumo principo“ [2].

Taigi, vaikų ugdymo tikslais tėvai ieškos kitų pagalbos. Kultūrinių ar techninių žinių įgijimas, santykiai su asmenimis iš artimiausio šeimyninio rato ir pan. – tai yra būtini integralios žmogaus raidos elementai. Pačių tėvų nepakanka. Todėl „**kiti asmenys, dalyvaujant auklėjimo procese, gali veikti vien tik tėvų vardu, jiems pritariant, ir net tam tikru mastu dėl to, kad yra tėvų įpareigoti**“ [3]. Tėvai ieško atitinkamos pagalbos. Kiekviena vaiko raidos etape jie atsakingai stebi tikslą, kurį turi pasiekti, bei stengiasi užsitikrinti tikrumą, kad jiems skirta pagalba atitinka jų intencijas ir lūkesčius.

TĖVAI IR MOKYKLA

Tokiame kontekste mokyklas reikia vertinti kaip institucijas, kurios padeda tėvams atlikti ugdomąjį

darbą. Šios tikrovės suvokimas tampa juo reikalingesnis, kai atkreipiame dėmesį į įtakas, kurios šiandien gali tėvus privesti (kartais netgi ne iki galo sąmoningai) prie to, kad jiems nepavyks pilnai suvokti to stebuklingo jiems skirtu uždaviniu. Ir praktiškai atsisakys savo pagrindinio vaidmens ugdyme. Tad krizė ugdymo srityje, apie kurią dažnai įspėdavo Benediktas XVI, išauga iš to chaoso. Ugdymas tapo apribotas iki **„tam tikrų gebėjimų ar įgūdžių perteikimo. Jaunosios kartos laimės troškimą mėginama kompensuoti vartojimo produktų gausa bei trumpalaikiu džiaugsmu“** [4]. Dėl to, jauni žmonės „jaučiasi palikti akistatoje su rimtais klausimais, kurie neišvengiamai kyla“ [5], palikti visuomenės ir kultūros malonėje, kurios reliatyvizmą pavertė savuoju tikėjimu.

Akistatoje su galimais nukrypimais tiek nuo normų, tiek nuo prigimtinės teisės, tėvai privalo matyti mokyklą kaip, tam tikra prasme, jų namų tęsinį, kaip įrankį realizuoti jų tėviškąjį uždavinį. O ne kaip vietą, kur vaikams yra pateikiama informacija bei žinios. **Pagrindiniu valstybės uždaviniu turi būti šeimų laisvės apsaugos organizavimas taip, kad šeimos galėtų sąmoningai pasirinkti mokyklą ar vietą, kuri, jų nuomone, yra tinkamiausia vaikų ugdymui.**

Be abejo, veiklos dėl bendrojo gėrio kontekste, valstybė turi tam tikras teises ir pareigas, susijusias ir su ugdymu. Šią temą aptarsime kitame straipsnyje. **Vis dėlto, valstybės veikla negali kištis į teisėtus tėvų ketinimus auklėti vaikus pagal jų kilnius tikslus, kuriuos patys pasirinko savo gyvenime ir kuriais nori praturtinti savo atžalas. Kaip**

moko Vatikano II Susirinkimas, viešojo valdžia, „**kurios uždavinys yra saugoti ir ginti piliečių laisves, laikantis distributizmui būdingo teisingumo, turi rūpintis taip skirstyti viešąsias švietimui skirtas lėšas, kad tėvai galėtų iš tikrųjų laisvai, vadovaudamiesi savo sąžine, pasirinkti savo vaikams mokyklas**“ [6]. Todėl yra svarbu, kad asmenys, įsitraukę į politinę veiklą bei žiniasklaidą, ieškotų būdų visomis galiomis šią teisę nuolatos saugoti ir ją viešinti.

Tėvų rūpestį vaikais atspindi nesuskaičiuojamas ugdymo koncepcijų ir metodų kiekis. Nesvarbu, kurioje institucijoje besimokytų vaikai, tėvų susidomėjimas ten vyraujančia atmosfera bei mokymo programa yra natūralus. Šis rūpestis saugo mokinių laisvę bei teisę į tai, kad jų asmenybės neliktų nepastebėtos, o talentai sustabdyti, taip pat saugo

teisę į sveiką formavimą,
neišnaudojant mokinių silpnumo su
tikslu primesti jiems savo pažiūras.
Toku būdu **vaikams yra padedama
vystyti sveiką kritinį mąstymą, tuo
pačiu duodant aiškiai suprasti, jog
tėvų susidomėjimas šioje srityje
siekia toliau negu tik gaunami
pažymiai ar rezultatai.**

Komunikacija tarp tėvų ir mokytojų
yra taip pat svarbi kaip ir tėvų
bendravimas su vaikais. Gyvas
susidomėjimas mokyklos
iniciatyvomis ir tikslais yra akivaizdi
mokyklos, kaip paralelinio
instrumento asmeniniams ugdymo
tikslams įgyvendinti, matymo
pasekmė.

Laimei, tiek visuomeninėse, tiek
privačiose mokyklose vis labiau
išplinta periodiškai atvirų durų
dienų, sporto renginių ar
informacinių mokslinių sesijų
organizavimas. Ypač pastarojo

pobūdžio susitikimuose stengtis dalyvauti, kiek tai yra įmanoma, turi abu tėvai. Net jei tai reikalautų aukoti laiką ar nukelti kitus įsipareigojimus. Tokiu būdu vaikams yra vienareikšmiškai parodoma (net be būtinybės apie tai kalbėti), jog abu tėvai laiko mokyklą svarbiu šeimyninio gyvenimo elementu.

Įsijungimas į tėvus apjungiančius darbus (padedant rengti šventes, duodant gerų pasiūlymų ar net dalyvauti valdymo organuose) tokiame kontekste atveria plačias galimybes naujoms galimybėms ir aktyviam bendradarbiavimui. Tokios pastangos tikriausiai reikalaus aukos dvasios: skirti laiko bendradarbiauti su kitomis šeimomis, pažinti mokytojus, dalyvauti susitikimuose... Vis dėlto, už sunkumus bus dosniai atlyginta (ypač Dievą įsimylėjusiai sielai, norinčiai Jam tarnauti) atsiveriančiomis plačiomis

galimybėmis apaštalauti. Nors mokyklos taisyklės gali neleisti tiesiogiai įsiterpti į tam tikrus edukacinių programų aspektus, tačiau visada bus įmanoma skatinti mokytojus ir administracinį personalą užtikrinti, kad mokykla perduotų vaikams žmogiškąsias dorybes ir meilę kilnioms vertybėms bei grožiui.

Likę tėvai išreikš dėkingumą už šias pastangas. Jiems tėvas ar motina, įsitraukę į darbus mokyklos labui, rodantys asmeninę iniciatyvą ir rūpestį klasės aplinka ar kitais edukaciniais aspektais, taps kažkuo, į ką kreipsis ieškodami patarimo savo vaikų auklėjimo klausimais. Tai atveria galimybę užsimegzti draugystei ir apaštalavimui, kurie galutinai atneša nauda kiekvienam, kas leidžia vaikus į mokyklą.

Tokiu būdu tai, ką parašė šv. Josemaria *Kelyje* apie asmeninio

apaštalavimo vaisingumą, tampa realybe: „Tarp savųjų, apaštalo siela, esi akmuo, nukritęs į ežerą. Savo pavyzdžiu ir žodžiu sukelk pirmąjį ratilą..., o šis sukels kitą..., ir kitą, ir kitą... Kaskart vis platesnį. Ar dabar supranti savo misijos didingumą?“ [7].

J.A. Araña - C.J. Errázuriz

.....

[1] *Visuotinė žmogaus teisių deklaracija*, 1948 12 10, str. 26.

[2] Šv. Jonas Paulius II, Laiškas šeimoms *Gratissimam sane*, 1994 02 02, nr. 16.

[3] *Ten pat.*

[4] Benediktas XVI, *Kalba pradedant Romos vyskupijos pastoracinį susitikimą*, 2007 06 11.

[5] Benediktas XVI, *kalba pradedant Italijos Episkopato konferenciją*, 2008 05 28.

[6] Visuotinio Vatikano II Susirinkimo dokumentai. Krikščioniškojo auklėjimo deklaracija *Gravissimum educationis*, nr. 6, 1965 10 28.

[7] Josemaría Escrivá de Balaguer. *Kelias*, nr. 831.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/lt-lt/article/tevu-teise-
aukleti-savo-vaikus-i/](https://dev.opusdei.org/lt-lt/article/tevu-teise-aukleti-savo-vaikus-i/) (2025-08-06)